

Økonomi- og indenrigsminister Margrethe Vestagers talepapir

Det talte ord gælder

**Anledning: Kommunaludvalgets høring om e-valgsforsøg
den 13. marts 2013.**

Tid og sted: Landstingssalen kl. 09.05-09.15

Først vil jeg gerne sige tak til Kommunaludvalget for at have taget initiativ til høringen over regeringens lovforslag om digital stemmeafgivning og stemmeoptælling.

Jeg er glad for at få lejlighed til at præsentere lovforslaget. Jeg vil samtidig gerne præcisere nogle elementer i lovforslaget, som har været i fokus blandt andet under førstebehandlingen af lovforslaget.

Jeg vil tillade mig at gå ud fra, at de fleste kender indholdet af selve lovforslaget. Jeg vil derfor ikke gennemgå forslaget i detaljer, men holde mig til at ridse indholdet op i hovedtræk.

Det, som lovforslaget helt grundlæggende giver hjemmel til, er, at de kommuner, der gerne vil forsøge sig med en digitalisering af valghandlingen på udvalgte afstemningssteder, kan få mulighed for at gøre det.

Vi lægger med lovforslaget op til, at kommunerne kan bruge digitale stemmemaskiner, digitale optællingsmaskiner eller begge dele.

Kommunerne skal have ministerens tilladelse til at gennemføre forsøg med digitale valg, og de skal søge om tilladelsen før hvert valg. Dermed understreges også det, jeg sagde før, nemlig at kommunerne får en mulighed for at gøre det, ikke en blankocheck til at gøre det.

Kommunerne kan kun bruge det eller de systemer, som ministeriet har udvalgt. Det er altså ministeriet, der afholder udbuddet og udvælger systemet. På den måde har ministeriet hånd i hanke med, hvilke systemer der vil blive anvendt, og den enkelte kommune skal ikke beskæftige sig med, hvordan den får et sikkert system. Kommunerne er naturligvis tæt inddraget i udbudsprocessen.

Hvorfor gør vi så det her?

Jo, først og fremmest fordi det i årevis har været et ønske fra kommunal side at få lov at prøve digitale valg af. Det ønske fra kommunerne og KL vil regeringen gerne imødekomme. Ikke bare fordi de beder os om det, men fordi vi rent faktisk er enige i, at der kan være nogle fordele ved digitale valg.

Man kan med et digitalt afstemningssystem minimere antallet af det, som vi kalder de utilsigtede ugyldige stemmer. Det er de stemmer, hvor vælgeren laver en fejl, når han eller hun afgiver sin stemme, der betyder, at den bliver ugyldig. Men vel at mærke hvor vælgeren tror, at stemmen er gyldig. Det kan f.eks. være, at man sætter et kryds for meget, eller bruger et andet tegn end et kryds.

Ved sidste folketingsvalg var der i omegnen af 9.000 stemmer, som vi må antage er utilsigtet ugyldige stemmer. Er det meget eller lidt? Det kan hver enkelt have sin mening om. Jeg må bare konstatere, at det svarer til cirka et halvt mandat. Og det betyder, at et ikke ubetydeligt antal vælgere i dag reelt er sat uden for indflydelse, fordi de ikke har fået afgivet en gyldig stemme. Og disse vælgere er jo ikke selv klar over, at deres stemmer er ugyldige. Det synes jeg da, man kan prøve at gøre noget ved.

For alle os, der ikke har brug for hjælp til at afgive vores stemme, synes det måske ikke som et vigtigt argument, at nogle mennesker med handicap kan blive i stand til at stemme selv, hvis vi tager teknikken til hjælp.

Men for mig er det nu et afgørende princip. Jeg synes, at det er vigtigt, at man som borger kan afgive sin stemme i hemmelighed. Og hvis vi *kan* gøre noget for det, så synes jeg, at vi *skal* gøre noget for, at det princip, som det meget store flertal nyder gavn af – at man kan stemme i hemmelighed – udbredes til flere borgere.

Hvor stor en gruppe vil vi så kunne hjælpe? Det kan umiddelbart være svært at sætte tal på, men alene gruppen af blinde og svagsynede personer i Danmark udgør ifølge tal fra Socialstyrelsen ca. 25.000 personer. Flere tusind af dem må vi gå ud fra i dag skal have hjælp til at stemme. Hertil kommer vælgere med andre former for handicap, som vil have gavn af elektroniske valg.

Hvem ved, hvor mange vælgere med handicap der i dag holder sig tilbage fra at stemme, fordi de sådan set ikke synes, det er i orden at stemme, hvor andre ved, hvad de stemmer? Det element synes jeg også det er vigtigt at have med.

Endelig må vi jo også forvente, at når man på et tidspunkt har et pålideligt og velafprøvet system, så vil det give kommunerne en administrativ besparelse. Det handler både om optællingen af stemmerne og om bedømmelsen af de ugyldige stemmer. Det vil også give en hurtigere og mere korrekt optælling af stemmerne. Og det er jo blandt andet også derfor, at kommunerne gerne vil gennemføre forsøg med digitale valg. Skal vi så sige nej til, at de overhovedet kan prøve det af? Det synes vi i regeringen ikke.

Hvad er det så for et system, vi taler om?

Det er i sagens natur ikke muligt på nuværende tidspunkt at give en detaljeret beskrivelse af, hvordan systemet kommer til at blive. Den indlysende grund til det er, at lovforslaget om e-valg først skal vedtages i Folketinget, før vi kan gennemføre et udbud. Men nu er det jo ikke sådan, at vi står på bar bund. Vi har i lovforslagets bemærkninger peget på en række helt fundamentale og ufravigelige principper, som skal gælde for e-valgsystemet.

Jeg vil her særligt fremhæve, at digitale valg selvfølgelig skal opfylde de samme krav om anonymitet og stemmehemmelighed som traditionelle valg. Det er i den sammenhæng helt afgørende, at der naturligvis ikke kan foretages en kobling mellem den enkelte vælger og vælgerens stemme. Vælgeren skal stadig aflevere sit valgkort og krydses af på valglisten. Vælgeren får så udleveret noget andet end en papirstemmeseddel - det kunne f.eks. være et smartcard. Men dette smartcard er lige så anonymt som papirstemmesedlen. Det indeholder ingen personhenførbare oplysninger. Så når vælgeren står i stemmeboksen, vil vedkommende være fuldstændig anonym, ligesom det er tilfældet i dag. Så kravet om anonymitet og stemmehemmelighed går regeringen ikke på kompromis med.

Vi har naturligvis også lært af de udenlandske erfaringer.

Derfor vil vi stille som et ufravigeligt krav til systemet, at der skal være en fysisk manifestation af stemmen. Denne manifestation kan så have forskellig udformning afhængigt af, hvilket system vi vælger. Men det afgørende er, at det er det fysiske papirspor, der udgør selve stemmen, og som vælgeren selv skal putte i stemmekassen – præcis som i dag.

Papirsporet giver vælgeren mulighed for at kontrollere, at den person eller det parti, vedkommende har afmærket via en stemmemaskine, også er den person eller det parti, der fremgår af den fysiske stemme. Desuden har myndighederne mulighed for at tælle samtlige stemmer op manuelt, hvis der skulle være behov for det.

Og indtil vi har fået nogle erfaringer og er blevet klogere, kræver vi, at samtlige stemmer bliver optalt manuelt. For vi er meget opmærksomme på, hvor vigtigt det er at sikre tilliden til valghandlingen og resultatet af valget.

Vi stiller også krav om, at vælgerens stemme ikke bliver lagret i den maskine, som står i stemmerummet. Stemmen bliver derimod optalt og lagret i stemmekassen, som vil blive overværet af en tilforordnet vælger – akkurat som det er tilfældet i dag.

Stemmemaskinen i stemmerummet er ikke forbundet til andre systemer og heller ikke til stemmekassen.

Det har været nævnt, at den folkelige kontrol med valghandlingen forsvinder ved indførelse af elektroniske valg. Men det er jeg ikke enig i. Jeg er derimod enig i, at vi netop skal prioritere tilliden og

den folkelige kontrol højt. Og det er derfor, der skal være en fysisk udgave af stemmen, som vælgeren selv kan verificere, og som kan tælles manuelt. Og det er derfor, valghandlingen skal ligne den, vi kender i dag.

Også systemets sikkerhed er noget, vi har meget fokus på. Og vi stiller høje krav til sikkerheden. Derfor stiller vi blandt andet krav om, at der bliver gennemført grundige kontroller, før vi tager systemet i brug. Det gælder både egenkontrol af leverandøren, uvildig kontrol af en professionel tredjepart samt kontrol ved en følgegruppe, som ministeriet har nedsat. Sidstnævnte gruppe vil bestå af udvalgte sagkyndige, forskere og repræsentanter for relevante brugergrupper, herunder personer med handicap.

Endelig vil jeg gerne understrege, at de krav, vi fastsætter i udbuddet, vil blive sendt i høring forud for udbuddet, så vi kan få et så godt og gennearbejdet udbudsmateriale som overhovedet muligt.

Det var, hvad jeg vil sige om systemet.

Så er der økonomien. Selvfølgelig ville jeg gerne kunne fortælle, at det kommer til at koste så og så meget at gennemføre digitalt understøttede valg. Men sådan er virkeligheden desværre bare ikke. Nu skal vi ud på et konkurrenceudsat marked og finde det sikreste og bedste system. Derfor er det også svært at komme med et bud på, hvad det vil koste. Det er jo netop det, vi med lovforslaget ønsker hjemmel til at undersøge. Og vi vil jo blive meget klogere, når først vi har gennemført udbuddet. Men når jeg har set, at nogen i den offentlige debat har talt om, at vi nu skal have et nyt statsligt IT-projekt til et trecifret millionbeløb, så må jeg sige, at det slet ikke er det, vi taler om.

Men skulle det nu vise sig, at det bliver alt for dyrt, så er ministeriet jo ikke *forpligtet* til at indgå kontrakt om et e-valgssystem.

Og endelig vil jeg gerne understrege, at kommunerne ikke bliver *pålagt* en udgift. Det er helt frivilligt for kommunerne, om de vil afprøve digitale valg eller ej.

Hvordan ser fremtiden så ud?

Der var under førstebehandlingen af lovforslaget en vis usikkerhed over, at det ikke var tydeligt, om Folketinget overhovedet ville få mulighed for igen at tage stilling til spørgsmålet om e-valg. Altså med andre ord trække i nødbremsen eller for den sags skyld accelerere processen.

Det kan jeg faktisk godt forstå. Derfor vil vi fra regeringens side gerne forpligte os til at evaluere hvert enkelt valg med digital stemmeafgivning og stemmeoptælling. Som vi også har skrevet i lovforslaget, er det nødvendigt at gennemføre grundige og uvildige evalueringer. Det vil vi så gøre efter hvert valg og sende resultatet til Kommunaludvalget og Udvalget til Valgs Prøvelse. Så kan udvalgene drøfte resultatet og evt. afgive en beretning. Der kan så efterfølgende efter den forretningsorden, som Folketinget arbejder efter, ske en principiel drøftelse og stillingtagen i Folketingssalen. På den måde vil Folketinget være med i hele processen.

Til sidst vil jeg gerne endnu en gang understrege, at vi jo ikke med ét slag er i gang med at indføre digitale valg på landsplan. Der er

tale om, at indtil videre 6 kommuner vil afprøve digitalt understøttede valg på nogle af deres valgsteder.

Ud fra den offentlige debat kunne man få det indtryk, at vi med lovforslaget satser hele demokratiet. At vi er godt på vej ud over afgrunden med bind for øjnene i håbet om, at alt går godt.

Men det er jo ikke det, der sker. Det, der sker, hvis vi vedtager lovforslaget, er, at demokratiet, den folkelige tillid og den grundlovssikrede stemmehemmelighed ikke er i farezonen. Vi kører i sagens natur stadig midt på vejen. For ingen kan have en interesse – uanset hvor digitalt begejstret man måtte være – i at satse fundamentale ting, da det i sagens natur er dem, som vi ønsker at fremme. Men måske er det på tide, at vi afprøver, om vi kan gøre tingene på en anden måde for at inddrage flere – og andre – i den måde, vores demokrati er på og udvikler sig på.